Напрям: Раціональне використання природних ресурсів та ресурсозбереження.

Сторожук Т.М.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

ЛІСОВІ РЕСУРСИ ЯК БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Природні ресурси - це сукупність об’єктів та систем живої та неживої природи, компоненти природного середовища, що оточують людину, які використовуються в процесі суспільного виробництва, для задоволення матеріальних та культурних потреб людини. Під природними ресурсами розуміють все те, що людина бере з природи і за допомогою своєї праці перетворює на продукт задоволення власних потреб.Таким чином лісові ресурси є природними ресурсами. Але особливість лісів України полягає в тому, що половина з них є штучно створеними і потребують посиленого догляду для формування цільового складу, форми та продуктивності деревостанів. Практика свідчить, що здійснення заходів щодо сприяння природному поновленню прискорюють природні процеси заліснення територій цінними у господарському відношенні породами. Так, наприклад, проведення поточних вирубок з метою догляду значно підвищують господарську цінність дерев. Тому з метою збереження та примноження лісів,з метою управління ними і підвищенню ефективності використання, для покращення господарської цінності лісових ресурсів та організації доступу до використання цих ресурсів необхідні вкладення грошових коштів та людської праці. Отже, ліс перестає бути виключно природним даром, а перетворюється у продукт і предмет людської праці.

Взагалі природа сьогодні перестала бути лише "сховищем" природних ресурсів і екологічних благ, а розглядається як елемент продуктивних сил.Тому підтримуємо думку тих вчених, які розглядають ліс не як природний ресурс, а як сукупність ресурсів: землі, деревного запасу, недеревних ресурсів. Враховуючи те, що термін "ресурси" має досить широке значення, ліс як об’єкт економіки варто розглядати як взаємозв’язок землі, сукупності лісових ресурсів та відповідних природних умов. Оскільки до природних процесів докладається праця людини, то природні ресурси мають вартість.

Разом з цим в умовах непомірного антропогенного навантаження виникає необхідність вживати заходів щодо зменшення негативного впливу людини на навколишнє середовище. З цією метою професор І.В. Замула наголошує на необхідності вимірювання (відображення в бухгалтерському обліку) зазначеного впливу і пропонує вважати об’єктом бухгалтерського обліку природо-ресурсний потенціал, що включає: земельні, водні, лісові ресурси; атмосферне повітря; надра і території видобутку корисних копалин; біологічне різноманіття.

У сучасних умовах господарювання при визнанні активів домінуючою є концепція контролю, яка визначена національними і міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Враховуючи те, що суб'єкт господарювання контролює лісові ресурси в результаті минулих подій, переймає вигоди та ризики від їх використання, дає підставу до визнання частини лісових ресурсів активами лісогосподарських підприємств. Пропозицію визнання лісових ресурсів активами підприємства зустрічаємо і в інших авторів. Так Т.І. Пономаренко та В.К. Савчук відносять до біологічних активів ліс у всій своїй сукупності. При цьому, усі компоненти лісу (землю, зайняту лісом, лісові масиви, лісорозсадники, маточні плантації, лісонасіннєві плантації, чагарники, ягідники, диких тварин і птахів) ототожнюють із лісовими ресурсами і розглядають у контексті належності до біологічних активів лісового господарства.

Такий підхід передбачено П(С)БО 30 "Біологічні активи", який використовується сільськогосподарськими підприємствами і не поширюється на лісогосподарські. Але економічна діяльність відтворення та споживання лісових ресурсів у сфері сільського господарства така ж, як і на підприємствах іншого галузевого підпорядкування та форм власності На нашу думку, доцільно визнавати активами лісові ресурси, які підлягають достовірній оцінці, але окремо від земель лісогосподарського призначення, які закріплені за постійними користувачами. До таких ресурсів, перш за все, відносяться деревні лісові ресурси та вилучені з лісу, оцінені (за ціною можливої реалізації) і оприбутковані недеревні лісові ресурси. Всі наявні недеревні лісові ресурси, які ще перебувають в лісі не підлягають бухгалтерському обліку, оскільки точно невідома їх кількістьі вони не можуть бути достовірно оцінені. Їх варто віднести до лісових резервів на ряду з деревними лісовими ресурсами, що не можуть бути достовірно оцінені як активи, але за потреби можуть бути використані.

Таким чином, лісові ресурси є економічними ресурсами, які покладаються в основу створення матеріальних та нематеріальних благ, тобто є факторами виробництва. Лісові ресурси рослинного походження варто віднести до біологічних активів рослинного походження і розширити дію П(С)БО 30 «Біологічні активи» на підприємства лісового господарства, що дозволить узгодити їх з міжнародними стандартами, зокрема МСБО 41 «Сільське господарство».